

VIŠEJEZIČNI KARTOGRAFSKI RJEČNIK

Iz predgovora

B. Borčić, I. Kreiziger, P. Lovrić, N. Frančula

U Zborniku radova Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao publikacija broj 15 (Zagreb 1977, str. XIII + 442), objavljen je Višejezični kartografski rječnik, koji su za štampu priredili prof. dr Branko Borčić, prof. Ivan Kreiziger, doc. dr Paško Lovrić i doc. dr Nedjeljko Frančula.

Od četvorice autora dvojicu nisu, na žalost, dočekali objavljivanje ovog djela. Nakon više od 30 godina nastavničkog rada i nakon četiri godine rada na ovom rječniku — neposredno pred njegovo izlaženje — preminuli su prof. Ivan Kreiziger (5. 1. 1977) i prof. dr Branko Borčić (4. 7. 1977).

Kroz cijeli svoj radni vijek, pa i ovim posljednjim djelom, spremno su i na najbolji mogući način predavali drugima svoje bogato znanje iz kartografije. Time i ovaj rječnik ostaje trajna uspomena na njihove svijetle likove.

Stručni recenzenti ocijenit će vrijednost ovog rječnika, a ovom prilikom, povodom izlaska iz štampe, želja nam je da čitaoce Geodetskog lista upozorimo na ovo djelo. U tu svrhu poslužiti će nam pregovor rječnika.

»Već duže vrijeme osjeća se u našoj kartografskoj djelatnosti, i to u znanstvenom, nastavnom i stručnom radu, nedostatak rječnika u kojima bi bilo zabilježeno stručno nazivlje kakvo se danas upotrebljava. Na našem jeziku nije objavljen do sada nijedan kartografski rječnik, ni terminološki s definicijama i objašnjenjima, ni višejezični samo s ekvivalentima na raznim jezicima.

Na Savjetovanju o kartografiji što ga je u studenom 1971. u Beogradu sazva Savez geodetskih inženjera i geometara Jugoslavije preporučeno je da se pri Zavodu za kartografiju Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu osnuje komisija za kartografsku terminologiju. Komisija formalno nije osnovana, ali su članovi Zavoda za kartografiju prof. dr inž. Branko Borčić, prof. Ivan Kreiziger, doc. dr inž. Paško Lovrić i doc. dr inž. Nedjeljko Frančula preuzeli obavezu da izrade višejezični kartografski rječnik. Odlučeno je da se izradi rječnik s definicijama svih termina na hrvatskom jeziku i ekvivalentima na engleskom, francuskom, njemačkom i ruskom jeziku.

Upravo u to vrijeme Komisija II Međunarodnog kartografskog udruženja (MKU) (International Cartographic Association-ICA) privodila je kraju višegodišnji posao na izradi višejezičnog kartografskog rječnika. Komisija II oformljena je na drugoj plenarnoj skupštini MKU u Londonu 1964. godine a za predsjednika je izabran prof. dr E. Meynen. Glavni zadatak komisije bio je izrada višejezičnog kartografskog rječnika. Rad na pripremanju rječnika trajao je do kraja 1972. godine, a rječnik je objavljen 1973. godine pod naslovom »Multilingual Dictionary of Technical Terms in Cartography« (u daljem tekstu Rječnik MKU). U rječnik je uključeno oko 1 200 termina. Definicije za svaki termin dane su na engleskom, francuskom, njemačkom, ruskom i španjolskom jeziku. Samo nazivi bez definicija dani su još na češkom, holandskom, japanskom, mađarskom, poljskom, portugalskom, slovačkom, talijanskom i švedskom jeziku.

Još 1972. godine stupili smo u vezu s predsjednikom Komisije II prof. dr E. Meynenom i tajnikom komisije dr J. Neumannom i dobili na uvid jednu kopiju još neobjavljenog rječnika. Ocijenili smo da je taj rječnik, zbog načina kako je zamišljen i ostvaren, prvi korak ka standardizaciji kartografske terminologije. Zbog toga smo odlučili da se u izradi našeg rječnika što je moguće više oslonimo na Rječnik MKU. Definicije u Rječniku MKU izradile su nacionalne radne grupe. Analiza rječnika koju smo izvršili pokazala je da postoje velike razlike u definicijama na pojedinim jezicima. Zaključili smo da prevođenje definicija ni iz jednog od

tih jezika ne bi dalo potpuno zadovoljavajući rezultat, pa smo odlučili da izradimo vlastite definicije. U odnosu na Rječnik MKU uveli smo manji broj novih, po našem mišljenju, neophodno potrebnih termina.

U prvom dijelu rječnika dana je definicija na hrvatskom jeziku za svaki termin rječnika i odgovarajući naziv na engleskom, francuskom, njemačkom i ruskom jeziku.

Svi termini klasificirani su u deset glavnih grupa, a u svakoj grupi u određeni broj podgrupa. Svaki termin ima svoj broj, u kojem prva brojka označuje broj glavne grupe, slijedeće brojke ispred decimalne točke broj podgrupe, a iza decimalne točke dolazi broj samog termina unutar njegove podgrupe.

Na kraju knjige dani su abecedni popisi termina na hrvatskom, engleskom, francuskom, njemačkom i ruskom jeziku. Uz svaki termin napisan je njegov broj, koji omogućuje da se termin pronađe u rječniku.

Abecedne popise termina na engleskom, francuskom, njemačkom i ruskom jeziku preuzeli smo, uz neka kraćenja i preinake, iz Rječnika MKU. Nazive kartografskih projekcija na engleskom, francuskom, njemačkom i ruskom jeziku u Dodatku A i nazive grupa kartografskih projekcija na istim jezicima u Dodatku B uzeli smo iz Rječnika MKU i dodali odgovarajuće nazive na hrvatskom jeziku.

Rad na rječniku obavljen je na slijedeći način. Svaki od četvorice suradnika dao je termine i sastavio definicije za približno četvrtinu od ukupnog broja termina. Zatim je svaki suradnik pregledao tekst ostale trojice i dao kritičke primjedbe. Nakon iscrpnog razmatranja i savjetovanja došlo se do definicija koje se nalaze u rječniku. Pri izradi naših definicija uvijek su detaljno razmatrane definicije na svih pet jezika Rječnika MKU.

Na osnovi analize definicija Rječnika MKU nastale su naše kritičke primjedbe, koje smo dostavili Komisiji II. Komisiju smo detaljno obavijestili o našem radu i predložili da u drugo izdanje Rječnika MKU, koje se počelo pripremati, uđu i termini na hrvatskom ili srpskom jeziku. Naše primjedbe i sugestije naišle su na puno priznanje članova Komisije II, pa smo pozvani da u komisiju delegiramo jednog dopisnog člana. Na naš prijedlog u komisiju je izabran prof. dr inž. Branko Borčić. Prof. Borčić prisustvovao je zasjedanju Komisije II za vrijeme održavanja Četvrte međunarodne kartografske konferencije u Moskvi u kolovozu 1976. godine, kada je jednoglasno prihvaćen prijedlog da se u drugo izdanje Rječnika MKU unesu i termini na hrvatskom ili srpskom jeziku. Tom prilikom prof. Borčić je predao komisiji dva popisa termina: Popis termina prema decimalnoj klasifikaciji i Abecedni popis termina. Budući da je prvo izdanje Rječnika MKU rasprodano, Komisija II nastavila je intenzivnije rad na drugom izdanju. Idućem sastanku komisije održanom u travnju 1977. godine u Bonn-Bad Godesbergu umjesto prof. Borčića, koji je bio spriječen, prisustvovao je doc. dr inž. Nedjeljko Frančula. Na sastanku je dogovoreno da se drugo izdanje Rječnika MKU pripremi za štampu u toku 1978. godine. U drugo izdanje bit će uvršten određen, ali ne prevelik, broj termina, pretežno iz područja automatizacije u kartografiji.

Treba reći da ni u kojem slučaju ne mislimo da smo ovaj posao obavili na najbolji mogući način. Učinili smo sve što smo mogli u granicama naših mogućnosti držeći se stare latinske izreke: Sic desint vires, tamen laudanda voluntas! Želja nam je bila da se djelo završi i da posluži kao prvo izdanje. Za drugo izdanje prikupili bismo i uzeli u obzir sve primjedbe, kojih sigurno neće biti malo. U isto vrijeme smatramo da je više nego potrebno da se rječnik obogati ekvivalentima na jezicima ostalih naših naroda, a u prvom redu mislimo na slovenski i makedonski jezik. Ali, ovaj zahvat prelazi granice naših mogućnosti. Nastojat ćemo da se ova zamisao o proširenju rječnika popravkama i dopunama zaista i ostvari.

Geodetski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i posebno njegov Zavod za kartografiju zahvaljuje Samoupravnoj interesnoj zajednici za znanstveni rad... (SIZ III), Sveučilištu u Zagrebu i ranijem Republičkom fondu za znanstveni rad na financijskoj pomoći, bez koje izdavanje ovog djela ne bi bilo moguće.